

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.	Megjelen havonként háromszor, 5-én, 15-én és 25-én egy, illetőleg másfél iven. Előfizetési ár egész évre 4 frt., félévre 2 frt., Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt., 200 szóig 2 frt., a másodszeri hirdetésnél 100 szóig 80 kr. harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.	Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő, Fűvészkert utca 1080.

Előfizetési felhívás a „Debreczeni Protestáns Lap” 4-dik évi folyamára és „Tanügyi Melléklet”-ére.

Iskolai ügyeinket illetőleg mindinkább fontos és lényeges kérdések lépnek előtérbe, melyek megvitatásra és helyes megoldásra várnak. Lapunk szűk tere pedig nem engedvén, hogy ezekkel oly részletesen és behatóan foglalkozzunk: elhatároztuk, hogy az 1884-dik évtől kezdve egy külön álló „Tanügyi Melléklet”-et is fogunk adni. — A „Tanügyi Melléklet” minden hó 5-dik napján másfél iven jelenik meg.

Az előfizetés e lapra a „Tanügyi Melléklet”-tel együtt egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. „Tanügyi Melléklet” nélkül mint eddig egész évre 4 frt, félévre 2 frt.

Jelenlegi tisztelt előfizetőinket, kik t. i. a „Tanügyi Melléklet”-et nem kívánják járattatni, kérjük, hogy nyilatkozzanak február 1-ig. — Ha nyilatkozat nem küldetik, úgy vesszük, mint a kik a „Tanügyi Melléklet”-tel kívánják lapunkat járattatni.

A „Tanügyi Melléklet” külön is megrendelhető egész évre 1 frt 20 kr-ért.

A protestáns olvasó közönség figyelmébe s további pártfogásába ajánljuk magunkat.

Debreczen, 1883. december 24.

Tóth Sámuel,

felelős szerkesztő.

Békési Gyula, Géresi Kálmán,

szerkesztőtársak.

A bibliai hat napi teremtés elbeszélése és a tudomány mai adatai összhangzása.

(Vége.)

Az elsorolt és más számtalan tények nagyon terhelők a Darwin elméletére: kimutatják a legvilágosabban, hogy az „a geologia szempontjából,” nem csak alaptalan, hanem épen tarthatatlan.

Tudva van, hogy Darwin miként igyekszik ez elől menekülni.

Mindezeket ő beismervén, jelenlegi tudományunk elégtelenségét okolja, és e czélból könyvében egész különálló részt ír a geologiai bizonyítékok elégtelenségének kimutatására. Hasonlítja a geologia természeti okleveleit a világtörténetek megőrzése végett írott, de hanyagul vezetett és megromlott s szinte kiholt nyelven szerkesztett emlékiratokhoz. Ezen emlékiratokból vagy történelemből — folytatja Darwin — birtokunkban csupán az utolsó kötet van, mely csak két vagy három vidék mult eseményeinek előadását foglalja magában. Sőt ezen kötetből is csupán itt-ott maradt fön egy rövid fejezet és minden oldalon csupán néhány sor olvasható. A lassankint változó nyelvnek, melyen e homályos történet íratott, szavai, a következő fejezetekben inkább vagy kevésbé olváshatlanokká válván, a mi egymásra rakodott s mégis hézagos rétegeinkben eltemetett élet alakjainak gyorsan és hirtelen történt változásait hiányosan terjesztik elő. Midőn már e nézpontról tekintjük — mond Darwin — a vizsgálódásunk alatt lévő ellenvetéseket, nem tetszenek-e azok kevésbé erősnek, ha ugyan egészen el nem enyésznek?

Hanem alapjában mi ez a Darwin felelete? Felebbezés az ismeretlenre: arra, a miről senki sem tud semmit. De e mellett nem különös-e az, hogy egy szerző, a ki a geologiai ismeretek elégtelenségét becsmérli azért, hogy megtagadja tőlök a jogot több százezer év tapasztalásból következést vonni, épen ezen elégtelenségre támaszkodik, hogy elméletét védje! Egyébiránt, ha a geologiai tudomány hézagos is, mégis nagy számmal vannak oly jól áttanulmányozott földek, hogy azoknak szinte minden ásatagait ismerjük. Ezen kívül a buzgó kutatók minden nap fedeznek fel az új s gazdag üledékekben még nem ismert tárgyakat. S hogy esik, hogy ezen tárgyak, a helyett, hogy a keresett átmeneti láncszemekre mutatnának, mindig a már ismert nemekbe mennek át?

Itt már a tudós anthropolognál a darwinismus bővebb fejtegetése és czáfolata következik. — Azonban mivel ez, kimerítve, előadva, nagyon nagy tért igényelne; s főképp mivel az több lap s folyóiratokban régebben s sokszor tárgyaltatott s így az olvasók előtt eléggé ismert s talán megunt dolog lehet: ama fejtegetést és czáfolatot egészen el-mellőzöm. — Hanem mégis berekesztéseül ezen, e laphoz mérten, hosszúra nyult czikknek, álljon itt abból egy Quatrefagesből vett idézett: „Nem szerencsétlenség ezen (Dar-

win-féle) eszmékre, hogy abban, a mi a nagy könyvből fennmaradt, oly sok ellenök bizonyító tények maradtak meg; és hogy épen mindig azok, melyek mellettök beszéltek volna, az eltévedt kötetekben elenyészett levelekre irattak. Egy kibuvó utat kereső gyenge ellenvetésre pedig maga Porry, a párisi anthropologiai társaság tagja, kinek nagy műve szolgált e sorok kutfejeül — így szól: „Nem csudálatos-e az, hogy ezen átalakító esetek közül egy is soha csak egyszer is elő nem fordul csak egyikben is azon száz meg száz állati és növényi nemeknek, melyek évezredek s talán száz-ezer századok alatt a legkülönbözőbb helyeken egybehalmozódtak.)

Könyves János,
kismarjai ref. lelkész.

Válasz a „Megjegyzések“-re.

(Vége.)

Az elmondottakból már bizvást kitűnik, miszerint az általam közlött s ismertetett Balassa-féle ének a „Megjegyzések“ t. írója által félre ismertetett s rosszul értelmezett. Holott mind alakzata, mint rythmusa, mind prosodiája s zenei kifejezése élt a XVI. század óta s él ma is. Apáink ezen a méreten énekelték a régi 199. számú éneket s többet is, s mert dallama igazán szép és magyar, méltó helyet fog foglalni az új énekesben is, s bizonyára a nép is megfogja szeretni, látván s átérzvéen, hogy ez saját testéből való test és véreből való vér! a mint mondtam.

Miután a „Megjegyzések“ t. írója a 31. számban semmi újat nem mond, én sem szólhatok mást, mint a mit eddig mondtam; de után czikke végén erősen hangsúlyozza azt, „hogy a nyolcz tagos soroknak csak is a 4+4 hangsúlyos ütem alkalmazása felel meg,“ ismételnem kell azon állításomat, hogy a magyar nemzeti versidomnak abc-jét sem tudja az, a ki ilyet állit!

Abban a XVI. századi magyar dallamban a méret az, a mit én kimutattam, Balassa ezt a méretet megtartotta minden versszakon keresztül, és jól tette, mert így felel meg a szöveg mérete a dallam méretének s ennek a magyarban így kell lenni!

A magyar coriambusnál a 8-as sorok 4+4-es beosztását azért nem szeretem folyvást használni, mert a németek is minden 8-as sort 4+4-en írják s dalolnak, a mi Arany szerint: „tűrhetlen egyhangúsággal gyötri a magyar fület!“

Miután e t. lapok derék szedője értesit, hogy a nyomda kóta betűkkel rendelkezik, ígérem és megtartom, hogy a sorszám szerinti beosztásokat, úgy a mint a magyar költészetben található, a zenei kifejezésekkel együtt közleni fogom, majd megláthatja t. Kótai ur, hogy a zenei kifejezések a magyarban ugyanazok, a melyek a prosodicusok.

Kálmán Farkas.

Ó év, új esztendő és Zwingli ünnepély.

Vég napja, vég estéje egy lezugott esztendőnek! kinek gondolata ne repülne végig lefolyt napjaidnak szomorú vagy boldog óráin. E visszaemlékezés vonja a hívó és érző

lelkeket a buzgólkodás szent helyére. Esti isteni tiszteletre zognak, hívólag zognak harangjaink és egyházunk népe tömegekben siet a szent boltozatok alá, hogy hálát rebegejen az áldásokért, vigaszt nyerjen gyászos eseményeiért. Már a harangok zugásai alatt megtelt templomunk buzgólkodókkal, lelkesült érzettel zengették kedves énekünket „Tebened biztunk eleitől fogva.“ A szokásos éneklés után lelkész Illyés Bálint buzgó imával zárta be az esztendő végnapját. Ima végezte után felolvasta az Aranykönyvből a vallásos adakozók neveit: Nyitrai Károlyné asszony 5 frtot templomjavítási költségre, a helybeli nagykunsági takarékpénztár 50 frtot adott a kiseddóvoda javára, Szabó Józsefné b. e. Polya Erzsébet asszony vég hagyományozott 6 hold földet a szegény tanuló gyermekek tanítása és nevelésére. E föld értéke közepszerű számítással mintegy 1500 frt, — sok ily nemes szívű lelkeket egyházainknak!

Az ujesztendő első reggele szép derült fényben tünt fel, népünk hasonló buzgalommal sietett és gyült fel az Ur házába, már azon nagy oknál fogva is, hogy egy négyszázados fontos eseménynek lesz e napon ünnepélye. A felsőbb rendelet szerint megünnepeltetett Zwingli Ulrik nagy s halhatatlan reformátorunk négyszázados születésnapja.

„Ísmét egyik esztendeje“ szép énekünk orgona melletti elzengése után a helybeli dalárda énekelt Porteleki László orgonista énekvezér vezérlete alatt szép alkalmi éneket, mely után szószékre lépett Illyés Bálint, alkalmi beszédet tartva zsoltár 119: 52-dik verséből „Megemlékezem a te eleitől fogva való ítéleteidről oh Uram! és vigasztalást veszek.“ Ha a beszéd kenetességéről, összhangzó alkotásáról, az ékes és erőteljes kifejezésekről akarnék szólni, az egész beszédet kellene közlenem, csak annyit említek tehát, hogy az elmúlt esztendő emléke gyönyörű összhangzásba volt hozva Zwingli Ulrik 400 éves emlékével.

Gondolom, sok lelkészeink mondhattak e napon jeles beszédeket. Hogy e nagy nap emléke maradandóbb lenne, óhajtható volna, egyházi irodalmunknak is örök díszére válnék, ha néhány jelesebb beszédek összegyűjtve nyomtatásban is megjelenének. Dicsőítsék e beszédek lelkészeinket, kik halhatatlan reformátorunk homlokára a halhatatlanság négyszázados újabb koszoruját tűzték. Óhajtható volna az is, ha az ünnep lefolyásáról minél több egyházainkból olvashatnánk lapjainkban tudósításokat.

A kinyomott Zwingli beszédek jövedelméből talán egy kegyeletes Zwingli alapítványt is lehetne létrehozni.

Gondolkozzunk, akarjunk és tegyünk. „Szilárd akarat nem tűr akadályt.“

Kisujszállás, 1884. január 2.

K. Hajdu Lajos.

Levelek a szerkesztőhöz.

Nagy tiszteletű szerkesztő ur!

Beszámolni kívánok azon missziói küldetéséről, melylyel az alsó-szabolcs-hajdukerületi egyházmegye részéről tett kezdeményezés folytán, a tiszántúli ev. ref. egyházkerületi gyűlés által is meg lettem bizva. — E missziói küldetés kezdetben, egy pár évvel ezelőtt, a t. Polgár város és a pusztaszentmargitai határokon levő, mintegy 6 □ mértföldre terjedő, 30-at meghaladó kisebb-nagyobb tanyákon

lakó hitsorsosainkra terjedt ki. Megbízatom abból állott, hogy összeírva a mondott területeken lakó hitsorsosainkat — család és lélekszám szerint minden évben kétszer, május és szeptember hónapokban — köztük lelkész gondozási czélból látogatást tegyek, — és az évenként előforduló nagy innepek másod napjain, egy meghatározott pontra kimenvén hozzájok, ott predikálás és urvacora osztással egybekötött isteni tiszteletet rendezek.

E küldetésemnek már két év folytán, 1882—83-ban tettem eleget; egy-egy alkalommal 48 órai idő kivántatván a körut megtételére. — A hitsorsos családok száma e nagy területen 150—160-ra tehető 600-at meghaladó lélekszámmal. Örömmel vették látogatásomat mindenütt, volt eset rá, hogy beteghez is meghívtak, s a beteg, óhajtván urvacorával élni, részére azt kiszolgáltattam; lelkem örült a jótékony hatáson, mely a betegen és környezetén szemlélhető volt. A mindkét évben előjött uagy innepek másod napjain — a központon — a folyási tanyán, melyhez nem nagy távolságra esnek az örvényszögi, kigyósi, kapusi, deliházi stb. tanyák.

Azon terület és tanyák, melyekről eddig szoltam, egyházamtól — melyben szolgálók — észak-keletre esnek mind s a déli oldalon azonban, a debreczeni határhoz tartozó Ohat pusztán szintén van hét nagy gazdaság, izraelita vallásu haszonbérlok kezén, hol 50—60 család közt váltakozik 200-at meghaladó lélekszámban a hitsorsosok száma, kik eddig is alig egy órányira lakván tőlünk, általunk — itteni egyházi hivatalnokok által láttatták el egyházi és vallási szükségleteiket. Hozzájok azonban nem mehettam, mert ők — mint Debreczen város határterületén lakók — a debreczeni ref. egyházhoz tartoztak.

Derék esperesünk Szeremlei József ur közvetítése folytán azért, kéréssel járultam nevezett egyház presbyteriumához, miszerint tekintettel arra, hogy e pusztától Debreczen városa 7—8 mértföld távolságra esik, hozzájuk pedig egy órányira, engedélyezné, hogy missziói küldetésemet e két tanyákra kiterjeszthessem. Kérésem meghallgattatást nyert, és hogy e pusztán, valamint a szomszédos mátai és zámi pusztákon is működhessem, az egyházkerület által is engedélyezve, s megerősítve lett.

Ezen alapon és engedély folytán, megkezdtem tehát működésemet a két ohati tanyán is. Advent első vasárnapján rendeztem első ízben predikálás és urvacora osztással egybekötött isteni tiszteletet az egyik, advent második vasárnapján a másik tanyán s a mikor helyettem — egyházamban — a közel hozzájuk lévő egyik tanyán magán tanítóságot folytató végzett theologus, Révész M. ur végezte a templomi szolgálatot.

Miként a fentebb említett missziói területen, ugy itt is a legbuzgóbb részvétellel, áhitattal vettek abban részt az illető hivek. Megható volt, midőn itt e nagy kiterjedésű hires hortobágyi pusztaság szélén megzendült első ízben a gyönyörű ének: Oh Isten bölcsességének stb.

Nagy hátrányára szolgált azonban és fog szolgálni ezután is, az elébb említett t. Polgár város és a hozzá csatolt pusztában rendezett és rendezendő kultusznak, az alkalmas helyiség hiánya, hol is csak magán háznál hajtható az véghez. Van ugyanott katolikus felekezeti iskola, az egri káptalan által felállítva, kértem is annak általadatását használatra, de kérő levelemre még csak választ sem

nyerhettem. — Az ohati két tanyán ez másképen van; ott ugyanis van — mindkét tanyán — Debreczen város által felállított alkalmas iskolai helyiség, — és az azokban működő ref. két ifju tanító közreműködésével, teljes rendben és ékesen volt az isteni tisztelet teljesíthető.

Hogy e missziói kettős telep minél virágzóbbá tétethessék — óhajtván volna, itt egyházamban, melyben szolgálók, egy segédlelkészi (kápláni) állomás előállítására. Igy lehetővé lenne téve, hogy nemcsak nagy ünnepeken, hanem közvasárnapokon is — legalább hónaponként egyszer — a nagyobb központokon isteni tisztelet rendeztethetnék, én és segédem felváltva teljesítvén az egyházi szolgálatokat, itt helyben és a misszió területén; mert bizony elmondható itt is, hogy az aratásra váró gabona sok, de az arató kevés.

Ezen ujonnan előállítandó segédpapi (kápláni) állomást — kizárólag az érdeklött hivektől befolyó évi 2 frt járulékokra építeni, annyiban sem lehet, mert bizony az — valamint eddig, ugy ezután is $\frac{1}{3}$ -ad részben bevehetetlen fog lenni s melynek egy másik részét az előfogatozás nyeli el; — hanem ha a közalapból ez ujonnan előállítandó segédpapi állomás rendszeresen, habár szerény összeggel is ellátatnák, könnyű móddal volna az állandósítható, — természetesen mindig az anyaegyház lelkésze felügyelete és felelőssége mellett.

Pethő Bálint,

csegei ev. ref. lelkész.

Nagy tiszteletű szerkesztő ur!

A kegyelet az, a mi ev. egyházunknak egyik legfőbb lételeme és biztosítéka, ez az a forrás, a mely koronként termékenyítő habjaival megöntözi és felfrissíti azon mezőt, melyet a kor szelleme s a 19-dik század közönyössége letarolni igyekszik. — Nagyon bölcsen és helyesen intézkedtek annakokáért evangéliumi egyházunk őrszellemei, midőn megpendítették nagy reformátorunk Zwingli Ulrich 400-ados évfordulójának megünneplését.

A nyiregyházi egyház intelligens egyháztanácsa megértette ezen intézkedés fontosságát és örömmel ragadta meg az alkalmat, hogy prot. egyszerűséggel ugyan, de méltó kegyelettel és buzgósággal boruljon le ama nagy szellemóriás emléke előtt. S ez a nap, az 1884. év január 1-ső napja annyival érdekesebb és nevezetesebb a nyiregyházi egyházra nézve, mivel kegyeletes ünnepélye ugyszólván kettős volt, a mennyiben e napon, a Zwingli lelkesítő emlékünnepe mellett, jelenben élő, közszeretettel környezett lelkésze iránt is kimutatta az egyháztanács rokonszenvét, őszinte ragaszkodását. — Azonban, hogy időrendbe haladjak jelen igénytelen tudósításomban, elsőben a Zwingli emlékünnepekről szólok.

Már a kora reggeli órákban nemzeti zászlót lengtetett az új év halmali szellője templomunk tornyának ablakaira, mely jelezte, hogy a szokásos új évi ünnepnek ez alkalommal nagyobb jelentősége van. Az áhitattal seregülő közönség már harangzugás előtt ott csoportosult a templom főbejárata előtt s midőn megnyitatták a szent küszöb, a templom téres hajója mihamar színültig megtelt válogatott közönséggel. 10 órakor megszólaltak az orgona hangjai; majd a rendes, szokásos éneklés után Nagy Lajos lutheránus orgonista vezetése alatt, a helybeli dalárda megható

lag zengi el Luthernek szívemelő énekét. Ezután Lukács Ödön lelkész-esperes ment a szószékre és Ezsaiás 26: 19. („Megelevenednek a te halottaid“) alapján tartott lélekemelő és elragadó beszédet. — A következő főtételt állította fel: miben látjuk mi megelevenedni dicső reformátorunk szellemi alakját? s a kérdésre a következő 3 pontban felelt: I. A felvilágosult hitben, mely a tudományt testvérének tekintis a világot megszentel; II. A lelkiismeret szabadságban; III. Egész egyházi életünkben, mely alakilag a jogegyenlőségben, bensőleg a szív egyszerű, de nemes törvényein alapszik.

A komolyan figyelemre méltó mű, hozzátevé a szó-noki előadást, melynek minden egyes szavában a meggyőző-dés ereje hatott és magával ragadt mindvégig, feszült figyelemben tartotta a hallgatóságot, úgy hogy a legemelkedettebb hangulatban tért haza a közönség, melynek szívében a nap emléke élni fog soká.

Most következett a másik lélekemelő és szívreható ünnepélyesség, mely már szűkebb körben folyt le. Nevezetesen az egyház méltányolván lelkipásztorának az egyház érdekében kifejtett hűséges és lelkiismeretes munkálkodását, már mult évben elhatározta, hogy őt valami kedves meglepetésben fogja részesíteni. Templom után a presbyterium, a főgondnokkal élén, a lelkészlakra ment, s Szikszay Pál főgondnok oly szívrehatólag üdvözölte a lelkészt az egyháztanács nevében, hogy a szemek örömkönyvekben usztak s egyszersmind örök emlékül átnyújtott a lelkésznek 2 értékes ezüst gyertyatartót. Lukács Ödön lelkész mélyen megindulva válaszolt e szép beszédre s kölcsönös szeretetre hívta fel továbbra is a presbyteriumot s általuk a gyülekezet minden tagját; különösen kiemelve, hogy a szíves ajándékban nem annak értékét nézi (mi különben nem kicsinylésre méltó), hanem azon szíves jóindulatot és ragaszkodást, melylyel irányában gyülekezete viseltetik; fődolognak tartván mindenekben, hogy legyenek gyertyatartói a világosságnak és az igaz keresztény szeretetnek. Ez legyen a gyertya, mely az asztalra tétetvén, fénylik mindeneknek a kik a házban vannak!

Kölcsönös üdvözlések és barátságos kézszorítások után, Isten áldását kérve az új év reggelén a presbyterium tagjaira, elbocsátá őket.

Az ünnepélyességek véget értek, de e napnak emléke, úgy a lelkész, mint az egyháztanács szívében, sokáig megmarad. Szép példája a nyiregyházi egyház annak, hogy csak ott lehet a gyülekezetnek sikeres és örvendetes előmenetele és felvirágzása, csak ott lehet teremteni minden szépet és nagyot, a hol a gyülekezet és a lelkész kezét fogva törekszenek megközelíteni azon nagy célt, mely az evangéliumi egyház elé kitűzve van.

Adjon isten a testvér gyülekezeteknek boldog és emelkedett új esztendőt!

Vitéz Mihály egyleti elnök megnyitó beszédében szívélyesen üdvözölve az egylet tagjait, azon óhajtságának adott kifejezést, hogy vezessen bennünket mindenekben azon halhatatlan nagy reformátornak szelleme, a kinek emléke előtt gyülekezeteink általános buzgósággal és igaz kegyelettel ez új év reggelén meghajlottak!

Az elnöki megnyitó beszéd után indítvány folytán, mivel a papi értekezlet kevés számban volt képviselve, a tárgysorozattól azon eltérés történt, hogy első helyen a papi egylet könyvtára kezelésére vonatkozó rendszabályok és módosítványok tárgyalattak. Ezen indítványból a következők emelendők ki: a könyvtár, mely eddig 3 részre osztva, Nyiregyházán, Kállóban és Kis-Várdán kezeltetett, központosított s elrendeltetett, hogy ezután Nyiregyházán kezeltessek. Továbbá elfogadtatott a szatmári egyházmegye azon gyakorlata, hogy a könyvek a könyvtárnok által, felváltva, körönkénti pályafutásnak indittassanak. A leltár kinyomattassék, minden lelkész és segédlelkész számára megküldessék és hogy a papi egylet működéséről évenként az egyházmegyének jelentés tétessék.

Ezután a papi egylet pénztára vizsgáltatott meg. E szerint készpénz van 324 frt 73 kr, hátrány követelés 366 frt 93 kr, összes pénztári állás 691 frt 66 kr.

Több érdekes könyv meghozatása elhatároztatott; egyszersmind a prot. egyházi lapok a könyvtár számára megrendeltettek.

Az értekezlet legkomolyabb részét, mondhatni fénypontját Andrásy Kálmán buji lelkész felolvasása képezte. Felolvasása tárgya „a biblia“ volt. Az egy óráig tartó felolvasást a jelenlevők feszült figyelemmel hallgatták végig s annak különösen egyes megragadó részleteit a közönség hangos éljenzéssel jutalmazta meg.

A felolvasás különösen az ó- és újtestamentum összehasonlításával s az azokból levonható istenfogalom feltüntetésével foglalkozott, megkapó ügyességgel rajzolva mindkét felfogást Valóban, felolvasó urnak kiváló érdemül tudható be, az az alaposággal párosult könnyedség, mely szerint az ó-testamentum mozaik képei felett, a szemlélődés oly lendületteljes szárnyalásával vezetett keresztül, hogy mintegy madártávlatból az egész ó-testamentumnak nagy alakjait s hol erőszakos, hol igazságos eseményeit úgy szemlélhettük, hogy abból egyetlen lényeges kép sem mosódott el. — És ha megnyerő volt az ó-testamentomról élénk állított kép, az új-testamentum rajzolásánál már a netovábbig emelkedett s mintegy átolvadt azon szeretet fényén és melegén, mely a Krisztus tudományából s a Krisztus által megismertetett szeretetteljes istenségből kiáradva, áthatja és megszenteli a világot és az emberiséget.

Az értekezlet egyhangulag elhatározta a felolvasás nyilvánosságra hozatalát, de a szerző ennek határozottan ellent mondott. — E felolvasás élénk eszmecserére adott alkalmat.

Végül Lukács Ödön esperes indítványozta, hogy az egyházmegye két veterán tagjának, nt. Harsányi Sámuel apagyai lelkész s emeritus egyházmegyei tanácsbírónak és Kálmán helyi Antal anarcsi lelkésznek, kik a lelkészi pályán immár 50 éve sikerrel működnek, az egyházmegye tartsa meg legközelebbi jubileumát.

Az indítvány egyhangulag elfogadtatott és a program megállapítása végett egy küldöttség neveztetett.

A felső-szabolcsi ref. papi egylet értekezlete.

A f-szabolcsi ref. papi egylet folyó hó 10-én, Nyiregyházán gyűlést tartott, melynek főbb mozzanatai következők valának:

Ezek voltak főbb mozzanatai papi értekezletünknek. S midőn az értekezlet kiemelkedő pontjaira örömmel tekintünk vissza, fájdalommal kell megemlékeznünk másrésztől azon kellőleg nem nevezhető közönyösségről, miszerint az értekezleten csak 14 lelkész és 3 segédlelkész volt jelen, oly időben, a midőn sem mezei munka, sem más komolyabb teendő nem foglalja el a lelkészeket.

Adjon Isten jövőre nagyobb érdeklődést!

Vas Mihály.

Megjegyzések s indítványok az „Indítványok“-ra.

(Vége.)

Végezetre az „Indítványok“ harmadik pontjához bátorodom szólani. Rajzolja e pont azon körülményt, mely szerint az egyházmegyénkben kebeleztetett egyházak lelkészeinek évi fizetése nem megy annyira, mennyi azoknak több okoknál fogva szükséges volna. És igaz. De azért mégis, tudván hogy az a félfizetés kik által és miért rendeltetett elvételni egyes lelkészekről az új egyházba lépésök esetében: őszintén szólva nekem nem eléggé indokoltnak tetszik a kifogás és feljajdulás. — Nem pedig azért, mert részemről nem akarok szegényebb lenni az áldozathozatalban, mint voltak pap elődeim; nem továbbá azért sem, mert vagy ifju lelkésztől van szó s akkor annak nem szabad önnön jövője iránti kötelességből, kiadásainak annyira felszaporodottnak lenni még a legkisebb egyházban sem, hogy egy év alatt adósságokra adósságokat halmozzon! vagy oly rendes lelkésztől van szó, ki már két, három, vagy több év óta hivataloskodott valamely egyházban s akkor ha bevételét figyelembe véve gazdálkodott: lennie kell anyjának, hogy egy évi időt, ha nehezen is, de a már feltalált jobb jövő alapján, régi szerzeményeit mind el nem költve is, ki tud huzni, át tud élni. Ellenkező esetben maga, de főleg családja iránti megbocsáthatatlan bünt követne el, ki egyházából, melyben adósság nélkül megtudott élni, egy oly más egyházba térne, melynek egy évi fele fizetése mellett oly adósságba keverednék, melyből csak rendkívüli szerencsével menekülhetne ki.

Nem tagadom, hogy a fenti indítvány felett sokat gondolkoztam már csak azért is, mert ez évben a legmelegebb részvétellel érdekelt egy igen tisztelt lelkésztársam félfizetési állapota, de azért az érintettnél más meggyőződésre nem juthattam és pedig főleg azért, mert tudom, hogy szegény a prot. pap, még ha tudott is éltében szerezni, de százszor szegényebb holta után családja: oh mily jól esik hát annak, ha a vele egyforma jövő elé néző papság meggondolván „ma neked holnap nekem“ eltűri egy évig, egykori egész fizetése felének élvezésében.

Nem kellően indokolt szerintem az indítvány azért sem, mert nem nyújt teljes biztosítási módot a tekintetben, hogy a megürült lelkészi állomások, míg a kegyeleti év tart, okvetlenül betölthetnek helyettes lelkészekkel. De hogy is nyújthatna teljes biztosítási módot, mikor épen egyházmegyénk sem bővülködik annyira a segédlelkészekkel — azok sem tartván, kik nemcsak maguk, hanem hivataluk iránti kötelességből is tarthatnának, — hogy a megürült egyházak közülök azonnal betölthetők lennének. S vannak oly segédlelkészek, kik tanítanak is, hogy lehetne hát azo-

kat az iskolától elvonni s lehetnek olyanok, kik tehetetlen-séggig elgyengült öreg atyusok mellett káplánkodnak, hogy lehetne azokat mint gyámolókat elragadni; vagy lehetnek olyan lelkészek, kik még nem roskadtak ugyan össze, de mégis érezvén, hogy nem ifjak, hogy legyen kivel helyettesíteni magukat, saját maguk pénzéért tartanak rendelkezésük alatt segédlelkészt s ekkor hol az igazság vagy méltányosság, mely követelhetné, hogy az ily lelkészek egy évi tartamra feláldozzák saját érdekeiket azokéért, kik félnek, hogy félfizetésből egy évig szerencsésen meg nem élhetnek.

— Aztán kik fizetnék a helyettes lelkészt? az özvegy s árvák? na az szép kegyelet lenne! vagy az egyház? az aligha kivihető lenne! vagy a megválasztott, de el nem költözött lelkész? na akkor a mit réven nyerne, bizonyára elveszitené a vámon! Azt sem lehet felhozni, hogy a környékbeli lelkészek sorba szolgálnának, mert azok, kik a csonka évben az özvegy s árvák iránti jóindulatból is vonakodnak a terhes, de szép szolgálatot teljesíteni, ugyan hogy teljesítenék a kenyérkereső családapa jóérdekeért! Ezekben vegyenek feleletet azok, kik a fentebbiekre kérdezhetnék: mit beszélek én? hiszen nem akarjuk mi a kegyeleti év áldását elrabolni az özvegyektől és árváktól!

Az „Indítványok“ végszavai ezek: „önként értetvén, hogy csak akkor, ha abba a megválasztott lelkész beleegyezését adná s másképp is kivihető lenne.“ Megvallom e szavak értelmét az előzmények után nem értem. Az egyházmegye óhajtott intézkedését az egyes megválasztott lelkész bele vagy nem egyezésétől tenni függővé: nem tudom mi cél lehet?

„Kegyelet“ kifejezés is kerülvén tollam alá, eszembe jutott és itt alkalmoszerűnek vélem felemlíteni, avagy bemutatni ezt a kegyeletlenséget, mely a kegyelet szent czéjje alatt szokott nagyképüsködni s természetéből ítélve nem egyéb, mint egyik vagy másik gyülekezet ördöge. E kegyeletlenségnek álarca azon szokás, mely szerint valamelyik gyülekezet elhunyt kedves papja családjának 2—3 kegyeleti évet ad és fennen dicsekszik, illetőleg kérkedik, hogy mily nagy áldozatot tett, a visszamaradott kesergők keserű sorának édesítésére. Vegye ki hogy! de én ugy veszem, hogy kiki csak a magáéból kegyeletelkedhetik, a lelkészek jövedelméül megállapított kulcs szerint kivetett egyházi adó pedig senkié sem, csak a halhatatlan papi hivatalé. Ha a papi hivatalban lévő Péternek, mert meghalt, adni többé nem lehet, oda kell adni az elődje helyére lépett Pálnak vagy Istvánnak; mert egyiket vagy másikat okvetlenül meg kellett oda választani. A mely egyház a szeretet által indítatva nagylelkűségből könyörületet, áldozatot vagy kegyeletet akar gyakorolni, az gyakorolja közvetlenül a saját zsebéből, akkor lesz valóban áldozatra kész, könyörületes. Aztán az alatt huzni, halasztani a rendes lelkészválasztást annyi mint alkalmat adni, tért mutatni a gyülekezetet romlásba sodró korteskedés sátánjának bárhol is. — Én tehát sehol sem helyeslem a kegyelet ilyenü bitorlását. Szólanom kellene annak a korteskedésen kívül egyéb kártékony hatásáról is; mondhatnám, hogy a csalásban, megkárosításban mennyire tökéletesedtek az által a tökéletlenek, mig ki van téve a kegyelet czéjje; említést tehetnék arról is, hogy sokszor mily keservesen kell nyelni a szegény özvegynek és árváknak a kegyelet kegyetlenül felhányt falatját, midőn tudtokra adják, hogy vegyék el a rostaalját is, mert most

kegyeletből fizetnek s jó volna azután majd csak olyan is; felemlithetném, hogy holtáiglan lekötelezettöknek tekintik az özvegyet s árvákat, mert jótéteményt gyakoroltak — ugymond magukban.

Ezekből kifolyólag tehát indítványozom, hogy csak áldozzunk türelmesen velünk egy sorsu tisztársaink leendő özvegyének, árváinak érdekeért! Ne hívjuk az egyházmegegyét, hogy helyünket helyettes lelkészszel töltsse be, mert ez a dolog természete szerint lehetetlen s végeredményben nem lehetne más következménye, minthogy az utódok eltöröljék a kegyeleti év azon törvényét, melyet az elődök nemeslelküleg gondoltak ki és irtak meg. Menjünk bátran — ha mehetünk — a kegyelet miatt évi félfizetésre is valamely egyházba, ha vigyázunk és igyekszünk: ne féljünk, megsegít szives áldozatunkért az Isten. Indítványozom továbbá a gyülekezetek által napjainkban szokásos kegyeleti évek adásának eltiltását.

Ez indítványomat az alábbi kettővel egyetemben, az egyöntetőséget anyaszentegyházunkban minden szépet s jót illetőleg óhajtván, minden egyházkerület figyelmébe ajánlva maradtam

Kispaládon, 1883. december 9.

Nagy Elek.

Könyvismertetés.

A hit temploma. Egyházi beszédek, részben Spurgeon nyomán írta Könyves Tóth Kálmán. III. kötet. Budapest, 1884. Kókai Lajos tulajdona. Ára 2 frt.

Magyar református egyházunk egyik nagyra hivatott s jól ismert nevű lelkészének munkája fekszik előttem, hogy bírálatos ismertetést adjak felőle az érdeklődők számára. Örömmel vettem kezembe e czélből a tollat s annyiban hivatottnak kell éreznem magamat e kötelesség teljesítésére, mert nekem jutott annak idejében a szerencse, hogy a fent nevezett mű két első kötetét e lapban ismertethessem s mert hivatalom tudatos viselésében mindig igaz örömmel telik meg szívem, ha főleg a szakomra tartozó dolgok területén jelentékeny becsű irodalmi termékekkel találkozhatom.

Örömmel irhatom le ugyanis azon meggyőződésemet, melyet hátrább indokolni is megpróbálok, hogy Könyves Tóth Kálmán ur becses áldozatot tett le ez újabb művében az Ur oltárára s kitűnő segédeszközt nyújtott ebben azon lelkészek számára, kik örülnek a keresztyéni eszmék, a tiszta keresztyéni lélek diadalának s kik főleg a gyakorlati irányt szeretik az egyházi beszédben, mely egyáltalában nem pusztá száraz morál, hanem a mely a hit világosságában fejtegeti az erkölcstani tételeket s a hol a hit tételeiről beszél, ott is gyakorlati alkalmazásokat von ki belőlök a keresztyén életre. K. T. K. ur predikációiban a bibliai igazságok ragyogóan szép ruhába öltözködve jelennek meg előttünk s a keresztyénséget a hit paizsával fölfegyverezett férfiu hirdeti azokban nekünk. Tudom, jól tudom, hogy ezzel igen nagy dicséretet mondtam, de azt meg érzem, hogy meggyőződéseim szerint irtam le ezeket.

E kötetet már csak „részben“ dolgozta a szerző Spurgeon után, a mennyiben az adott 43 egyházi beszéd közül hármát Decoppet után, 18-at pedig önállólag irt s így csak

22-öt dolgozott át Spurgeon után. — Az ismertetőre s így reám nézve is rendkívül érdekes tanulmány volna már párhuzamot vonni az eredeti és az átdolgozott munkák között, de ez csaknem teljesen lehetetlen dolog azon körülménynél fogva, mert Spurgeon, meg vagyok róla győződve, e kötetben egyik munkára sem ismerne rá, mint a magáéra, annyira konkrétá levén ezekben az ő sokszor absztrakt, annyira könnyeddé az ő sokszor nehézkes nyelvezete téve. — Föltéve azonban, hogy hü maradt a szerző Spurgeon szelleméhez, — ehez pedig hü maradt, — s viszonyainkat, nyelvünk géniusát véve tekintetbe, nagyon helyesen járt el, bár én az ő helyén — ismétlem, mit előbbi két ismertetésemben is mondtam — 2—3 munkát az eredetihez lehetőleg hiven adtam volna vissza. — Hiszen, elvi szempontból tekintve a dolgot, az így átdolgozott munkák sem arravalók, hogy valaki szóról-szóra elmondja azokat, hanem sokkal inkább eszméivel csak tanulmányozás tárgyát képezhetik, a mire pedig Spurgeon a maga teljességében kiválóképpen alkalmas.

A fentebb mondottak daczára s bár ismertetésemet elismeréssel akarom berekeszteni, egyáltalában nem akarom kifogásaimat sem elhallgatni, mint a melyekkel nem kevésbé tartozom e sorok szives olvasóinak, mint önmagamnak is. E kifogások között néhányat mint elvi érdekűt nagyon is fontosnak tartok s hiszem, hogy a homiletika ítélőszéke nekem ad igazat. A mennyiben jegyzeteimet hirtelen áttekinthetem, igyekszem fokozatosan haladni.

Egyéni nézetem szerint még az olyan nevek is, minők Hymeneus, Hermogenes, Philotes, Démás (62. l.) mint kevésbé ismert bibliai nevek, némi tartózkodással, nevezetesen úgy használandók, hogy a hallgató tudja, hogy bibliai személyekről van szó, mert a kevésbé járatlan bizony valami egyháztörténeti névre, például itt valami eretnek felekezetek alapítóira talál gondolni. De ha ez még mehet is, én részemről épen nem szeretem a biblia alapján épülő egyházi beszédekben a profán neveket, lettek legyen bár azoknak viselői bármilyen kitűnő emberek, a minők voltak kétségen kívül Livingstone, Wilberforce (13. l.); én azt hiszem, lehet ezekről neveik használata nélkül is beszélni s a danaidák történetét is el lehet mondani (225. l.) a nélkül, hogy e mesebeli alakok nevét is kitennök. Az olyan kifejezéseket, minők ezek: „a filléres bűnök épen úgy mint a forintos vétkek előkerülnek“ (113. l.), vagy „ezer forintos erszénnyel garasos szive lett“ (231. l.) s némileg még ezen czimet is: „Kaleb, a talpig ember“ (162. l.) egyáltalában nem tartom szépeknek s bármennyire népszerűek legyenek is; a nemes népszerűség polgár koronáját épen nem érdemlik meg. Ha ugyanazon textusról két, vagy több predikációt akarunk tartani s ha elől adjuk az egész ciklusra szóló felosztást, már ott meg kell mondani, hogy most nem meritjük ki az egész tárgyat, hanem ezen vasárnapon csak ennyit meg ennyit akarunk elmondani. Azon szabály ellen tehát, hogy ne adjunk kevesebbet, mint a mennyit ígérünk, véteni nem szabad, — szerző pedig vét az I. és II., lovábbá a IX. és X. számú beszédek bevezetéseiben. Szerző általában keveset törődik predikációiban a külső symmetriával, a mitől kétségkívül el is lehet sokszor tekinteni, de a mit folyton figyelmen kívül hagyni egyáltalában nem ajánlatos és ha a nagy rhetornak van valami igaza a beszéd zárszavaira nézve adott azon szabályában: „hic si unquam totes eloquentiae fontes aperire fas est,“ e tekintetben igen erős kifo-

gásokat tehetünk K. T. K. ur predikációinak conclusiói ellen. Én azt tanítom e tárgyban, hogy azon magaslatról, melyre beszédünk folyamában feljutottunk, jól esik hallgatóinkkal együtt visszapillantani a megfutott pályára s ezt úgy kell tennünk, hogy e rész mint zárszó megkülönböztethető legyen a tulajdonképeni utolsó résztől. A XII. számú beszédben szerintem jobb volna az első részben az áruló Judásról, s a másodikban az elárult Jézusról s nem megfordítva beszélni, a hogy a szerző tette; jobb, ha a szeretet képével neutralizáljuk a gyűlöletes képet, mintha ez megfordítva történik. Tudom, hogy lehetnek esetek, mikor ezt a szöveg sajátlagos természete lehetlenné teszi, de az ezen esetben épen nincsen így. A felosztás néhány helyen stylariter nem jól van felállítva, például az V. és a XXI. számú beszédekben. A fentebb már hivatolt XII. számú beszéd első részében, hol a felosztás szerint Jézusról akar szólni a szerző, mellette épen annyit beszél Judásról. „A bün lakodalma” című VIII. számú, különben igen szép munka nem valami kedvező hatással van a figyelmes olvasóra s nem hathat az jótékonyan az áhitatos hallgatóra sem, mert benne egy érzéki jellegű textus van szintén érzéki színekkel rajzolva s nem is annyira predikáció e munka, bármennyi erkölcsi tanúság legyen is benne, mint az adott textusnak szép, de nem kathedrába való paraphrazisa. Érti ezt maga a szerző is, a mennyiben az arra következő predikációja elején mintegy mentegeti az azelőtt egy héttel mondottakat.

Csiky Lajos.

(Vége köv.)

Haladás a theológiában.

(Folytatás.)

Mások ismét, sokkal közelebb hozzák Krisztust a bűnőshöz. Egyikök szerint magára veszi ő, nem a mi bűnünk súlyát, mely neki beszámíthatnék, hanem a mi tisztátlanságunk iszonyu terhét. A mystica uniót tévén a foederalis unió helyébe, úgy terjeszti elő ezen író őt, mint a ki olyanformán veszi magába az emberek tisztátlanságait, miként a tenger veszi magába a folyók tisztátlanságait és azt tanítja, hogy eképen tisztítja ő meg azok bűnét. Az ó-szövetségi áldozattípusok, mondja a „Régi hit és az új világosságban” szerzője, „sohsem irányultak arra, hogy egyebet tanítsanak, mint az áldozat szívét tevő azon igazságot, hogy t. i. minden, a mi a miénk, tulajdonképen az övé és teljes hittel az ő jóságában neki szentelendő általunk.” Az Ábrahám próbára tévése arra irányult, hogy arra tanítsa őt, „miszerint Isten nem kíván véres áldozatot;” azon tanra, a mit, miként általa értesítettünk, a későbbi próféták ismerének; arra t. i. „hogy jobban szereti Isten az engedelmisséget, mint az áldozatot.” Ez egészen annyi, mintha valaki azt mondaná, hogy még a későbbi prófétáknak sem volt tudomásuk váltáságunk központi igazságáról; arról t. i. hogy „vérontás nélkül nem léssen a bocsánat.” Ez ismét csak „az újabb criticismus.” Egész a későbbi próféták idejéig lefelé a cselekedetek szövetsége állott folyvást érvényben, vagy ha az eltöröltetett, socinféle elvek alapján nyertek az emberek életet és semmit sem tudtak a bün kiengeszteléséről, mint az Isten kegyelmebe fogadásának feltételéről. A régi hit ilyen ujra alakítása magában foglalja a megváltás intézményének ujra

alakítását; magában foglalja a váltáság egyenes kiküszöbölését a mózesi intézményből; magában foglalja, nemcsak a szentirók vád alá fogását, de az Istenét magáét is, ki az ő irodalmi műveiknek szentesítése által részesévé tette magát az izraelei elkövetett csalásnak.

A mi illeti mindezen adalékokat a theologia haladásához, arra nézve legyen elég azt mondanunk: 1) hogy azok érzelmei a lutheranismus felé hajlanak és pedig ennek modern pantheisticus módosulataiban; 2) hogy azokat nem követeli korunk tudományának semmi megállapított következtetése; 3) hogy azok mindazon pontokon, hol tudományos próba alá foghatók, megmutathatólag tudományellenesek és bölcsészettelenségek; 4) hogy azok, mig védőik azt igénylik, hogy ők evolutionistákként elmélődnek, addig félreteszik a fejlődéstan alapelvét, midőn a váltáságot kezelik. A fejlődéstan egyik alaptörvénye ugyanis az, hogy a teljesen kifejlett organismus lényeges és jellemző elemeinek megkellett már az eredeti csirában lenniök; és mégis az ezen osztályba tartozó írók, theologiai rendszerök fejtegetésében, nem találnak semmi helyet a váltáság, mint Istentől rendelt dolog, lényeges és jellemző eleme számára előbb, mint a babyloniai száműzetés ideje; 5) hogy azok ép oly szentirásellenesek. A helyett hogy a theologia előhaladására szolgáljanak, korunk reformátusellenes theologiai visszaeséséről és megromlásáról tesznek bizonyosságot.

Bethlendi Endre.

(Folyt. köv.)

Különfélék.

Nyilatkozat. Miután a „Debreczeni Protestáns Lap”-ban „Sárréti” név alatt már nem egyszer irtam s erről lelkész-társaim közül többen tudomással birnak; és miután ugyanezen lap, 1883. december 15-én megjelent számában is „Sárréti” név alatt írja le valaki a püspökii lelkészjelölést és arra tett megjegyzéseit: nehogy ezen közlemény szerzése is nekem tulajdonítható, szükségesnek látom kijelenteni, hogy a püspökii lelkészjelölésről fenti számban közölt tudósítást nem én irtam s annak keletkezéséről sincs semmi tudomásom. — Kelt Váncsodon, 1883. december 19. — Nagy Sándor, ref. lelkész.

Ajánljuk figyelembe Surányi Gyula peéri ev. ref. lelkész következő imádságos könyvét: *Lelki buzgóság hangjai.* Imádságok a magán és családi élet vallásosságának emelésére. Debreczen, 1884. Kiadja ifj. Csáthy Károly. 8-adrét, 268 lap. Olcsó kiadás vászonsarokkal kötve 50 kr, egész vászonba 80 kr, bőrbe aranyfűzővel tokban 1 frt.

Gyászhir: Szabó Péter a kabai ev. ref. egyház 32 éven át buzgó lekipásztora, a debreczeni egyházmegye tanácsbirája folyó hó 20-án jobblétre szenderült. — Temetése 23-án délután folyt le a gyászban résztvevő gyülekezete mély fájdalom között. Imádkozott a templomban Dávidházy János esperes, a sirnál néhány bucsuszót intézett az eltávozott kitűnő jellemű lekipásztorhoz Nagy Lajos m. pércsi lelkész és egyházmegyei tanácsbíró.

E nemes férfiú szép multja megérdemli, hogy jövő számban bővebb nekrolójára terjeszkedjünk ki. — Áldás emlékére!

Előfizetési felhívás. Bölcsészettörténelmi munkám III. kötetének kinyomatását megkezdtem, s a munka egy har-

mada már sajtó alul kikerült. Ezzel a korábbi két kötet, melyekben az ó- és középkori bölcsészet történelme van adva, befejezést nyer, s a három rész együtt egy összefüggő egészet alkotand.

Tankönyv-írás főleg a felsőbb osztályok számára, és különösbbe a szorosán vett bölcsészeti tudományokban, melyek sem alap-, sem állam-, sem kápláni-vizsgának nem tárgyai, legtöbbször anyagi veszteséggel jár együtt. A tanár, ha tanítványai és a tudomány érdekét szíven hordozva, vállalkozó hiányában, saját költségén nyomtatja ki munkáját, csaknem biztosra veheti, hogy tíz év alatt a nyomtatási költségeket sem képes bevenni az elárusított példányokból. Mivel ugyanis vevő közönség tekintetében legközelebb saját hallgatóira van utalva; ezek nagy része pedig olyan kedvetlen anyagi viszonyok közt folytatja tanulói pályáját, hogy szerencsésnek érzi magát, ha olcsóbb árért a már többször használt példányokat szerezheti meg: tehát bekövetkezik, azon eset, hogy az egyszer megvett 30—40 példány egy egész generációt kiszolgál.

Ily körülmények között szolgáljon mentősekre, ha azon segédeszközkhöz folyamodom, mit különben kivált azokra nézve, kikkel ismerősi vagy baráti viszonyban állok, az erkölcsi kényszer egy nemének tekintek; épen azért nagyon nehezen is vettem rá magamat, hogy t. i. előfizetési fölhívásokat bocsássak szét s ekép kísérek meg védekezni a kikerülhetlen veszteség ellen.

Különben akármiként üssön ki a dolog, az az elég-tételem meg lesz, hogy munkámmal egy általánosán érzett hiányt pótoltam, és hogy közelebről azon főiskola iránt, melynek több mint 33 év, és így egy harmad-század óta igénytelen munkása vagyok, köteleiséget teljesítettem.

Bár legközelebb iskolai célra dolgoztam, de azért szabadon reménylenem, hogy a művelt közönségben is akadnak számosan, kik érdekes olvasmányt találnak munkámban; erre enged legalább következtetnem a több oldalról munkám befejezésére tett megtisztelő felszólítás.

A könyv, mely az ujkori bölcsészet fejlődésmenetét Des-Cartestól fogva a legujabb időkig és így a bölcsészet történelme legérdekesebb részét tartalmazza, — amennyire a tárgy természete engedte, világos és könnyen-érthető irmodorban dolgozva, 23—25 nyomott iven, ez év február hó végén fog megjelenni, s márczius elején szétküldhető lesz. Költségkímélés tekintetéből csak kevés számú példányokat nyomatok. Bólti ára e műnek 2 frt 50 kr, esetleg 60 kr lesz, — előfizetés utján 2 frt. Tíz előfizetett példány után egy tisztelet-példánnyal, tizen felül pedig minden öt példány után egy-egy tisztelet-példánnyal szolgálók. Az előfizetési pénzeket kérem — kényelem tekintetéből postai utalványon márczius 1-ig, legkésőbb 8-ig, hozzám (Nagy-Péterfia-utca 351. házszám) beküldetni, hogy a példányok szétküldése iránt azonnal intézkedhessem.

Ajánlom közszükség-szülte és közjóra célzó munkámat a mélyen tisztelt közönség becses pártfogásába. — Debreczen, 1884. január. — Thó t Ferencz s. k. bölcsész-tanár.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztő társak: **Békési Gyula, Géresi Kálmán.**

HIRDETÉSEK.

Pályázat

hirdettetik a kajdanói IV. osztályu ref. egyház lelkész-tanítói állomására 600 forint értékű dijjazással.

Jelentkezéseket e folyó évi február 15-ig elfogad Barabásban (u. p. Mező-Kaszony, Bereg-megye) Peterdy Károly esperes.

Debreczen, 1884. január 18.

Révész Bálint,
püspök.

Pályázat

a felső-szabolcsi ref. egyházmegyében tartozó tornyos-pálcza i ev. ref. lelkészi állomásra.

Évi fizetés:

1) 21 köböl buza; pénzértékben	147 frt.
2) 51 köböl rozs; „	255 „
3) 7 öl tüzi fa; „	28 „
4) 38 hold föld; „	190 „
5) 4szekér szénát termő föld; pénzértékben	16 „
6) Stóla	20 „
	<u>656 frt.</u>

Ebből levonandó az adó, melyet a lelkész fizet 33 „
Összes javadalom: 623 frt.

Ezen egyház a tiszántuli egyházkerületben III. osztályu. — A pályázati kérvények az 1884. év február 14-ik napjáig Lukács Ödön felső-szabolcsi ref. espereshez Nyiregyházára küldendők.

Debreczen, 1884. január 18.

Révész Bálint, püspök.

Pályázat

a máramaros-ugocsai ref. egyházmegyében levő tamás-váraljai ref. egyház lelkészi állomására.

Javadalma: terményekben, szolgálmányokban, failletőségben és föld termésében 6—700 frt között váltakozik.

A pályázati kérvények folyó év február 20-ig a máramaros-ugocsai ref. egyházmegye espereséhez Gyulára (Ugocsamegye) küldendők. Utolsó posta Fekete-Ardó.

Debreczen, 1884. január 22.

Révész Bálint, püspök.